

Manisa Milletvekili Refik Şevket İnce ve 7 arkadaşının, Resmî daire ve müesseselerin siyasi partilere bedelsiz mal devredemeyeceklerine ve bu daire ve müesseselerle münfesh derneklere ait olup siyasi partilere terkedilmiş olan gayrimenkul mallarla bu partiler tarafından genel menfaatler için yaptırılmış olan binaların sahiplerine ve Hazineye iadesine dair kanun teklifi ve Anayasa, İçişleri, Maliye, Adalet ve Bütçe komisyonları raporları (2/284)

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Memleket mukadderatını elinde tutan bir partinin, iktidarda bulunmaktan mütevellit nüfuz ve otoriteyi, kendi mevcudiyetini takviye ve malî kudretini artırma yolunda kullanmaya esasen hakkı yoktur. Bunu Devlet mefhumuna veya halkın mamelekine dâhil kaynakları tesahup suretiyle temin etmesi, vatandaşın alınının terinden hâsıl olan ve âmme hizmetlerini karşılamaya tahsis edilen vergilerden mühim bir kısmını kendi bütçesine karışık yollardan maleylemesi hakkın ruhunu, mâşeri vicdanı ağır surette rencide eden bir vaziyet doğuracağından şüphe edilemez.

Büyük bir teessürle kaydetmeliyiz ki uzun müddet iktidarı elinde tutan Cumhuriyet Halk Partisi milletin kalb ve vicdanında derin yaralar açan ve bugün acı tezahürleri görülen böyle bir yolu ihtiyar eylemiştir. Bu parti eksiden beri siyasi nüfuzuna mütenazır olarak malî kudretini de ne pahasına olursa olsun artırmak için mahiyetine bakmıyarak her çareye başvurmakta beis görmemiştir. Büyük şehirlerden en fakir köylere kadar birçok yerlerde irat getirebilecek âmmeye ait bellibaşlı gayrimenkulleri, ya nüfuz kullanmak veya muvazaalı yollara sapmak gibi kanun harici tasarruflarla uhdesine geçirmiştir.

Vilâyet, belediye ve köylerin ellerindeki gayrimenkulleri bir taraftan kendi namına kaydetirirken diğer taraftan bunların bütçelerine de tasarruf etmiş, ve mahallî hizmetlerden birçoğunun eldeki gayrikâfi varidatla tatmin edilememesine rağmen vergilerden mütahassıl mütevazı bütçe gelirlerini, kendine bağlı Halkevlerine ve Halkodalarına yardım namı altında fakat kendi hesabına istismar etmekten çekinmemiştir. Filhakika kendisine bağlı ve yalnız kendi mensuplarına açık olan ve kültür müessesesi diye tavsif edilen Halkevleri menfaatine resmî, hususi ve hakiki şahsiyetlerden çeşitli isimlerle toplanan paraların yüzde altmışından fazlası, verenlerin gayesi hilâfına olarak Halk Partisinin kendi günlük ihtiyaçlarına veyahut partiye akaarlar teminine tahsis edilmiştir.

Eski iktidarın kendi partisine para temini uğrunda ne derece karışık yollara müracaat ettiğini de göstermek için birçok neviler içerisinde bir iki şekli izah etmenin faydalı olacağına kaniiz:

Belediye veya özel idarelere ait olup resmî daire olarak kullanılan binalar bu idareler tarafından, kanuni hükümler hilâfına Halk Partisine bağışlanmış, intikali yaptırılmış fakat aynı zamanda yeni sahibi olan Halk Partisinden kiralanarak ona kira bedeli verilmek suretiyle yine aynı resmî daire halinde kullanılmaya devam edilmiştir. Hattâ birtakım okul binaları bile böyle kombinezonlarla Halk Partisine mal edilmiş ve okul kendi binasında kiracı vaziyetine girmiştir. Böyle yüzlerce misal vermek mümkündür. Hattâ bunların arasında belediyeden bedelsiz alınıp da mahallî Halk Partisi başkanlarının hususi ikametine tahsis edilenler de vardır.

Kendi namzetlerini zorla başına geçirmek için en ufak bir derneğin veya her hangi bir meslekî teşekkülün idare kurulları seçimlerine kadar müdahale eden iktidarın bunların emvalini devralmak veya statü ve kararlarını istediği istikamete sevk etmek için ne derece tazyik yaptığını tasavvur et-

mek güç değildir. Bu cümleden olarak bâzı derneklerin statülerine göre infisahı takdirinde emvalinin Cümhuriyet Halk Partisine intikal edeceğine dair hükümler koydurmuş ondan sonra fesih kararı aldırılarak emvali devrettirilmıştır. Bâzılarına ise fesihle birlikte böyle bir karar verdirilmiştir. Türk Ocakları, Muallimler birlikleri bu usullerin en bâriz misalleridir. Bunlardan bir kısmının ihticaca salih ve kanuna uygun kararları bile ortada olmadığından intikal muameleleri devrin İçişleri Bakanının hiçbir vesikaya istinat etmiyen mücerret beyanı ile yapılmış ve kanun hükümleri hukuk prensipleri hiçe sayılmıştır. Böylece Cümhuriyet Halk Partisinin çeşitli karışık yollardan eline geçirdiği gayrimenkullerin adedi binleri aşmakta vergi kıymeti elli fakat hakikî kıymeti yüzlerce milyona baliğ olmaktadır. Devlet, vilâyet belediye, köy, İktisadi Devlet Teşekkülleri gibi yalnız resmî daire ve müesseselerden aldığı paraların yekûnu da altmış milyonu geçmektedir. Bunlardan başka meslekî teşekküller, muhtelif birliklere bir kısım malî müesseselere ve halka taziyik ve tehdit ile tahmil edilen teberrular, ianeler ve sair nakdî mükellefiyetlerden mütehasıl paralarla aynı teberruların ve bedenî işlerin karşılıklarını da hesabetmek lâzımdır. Yukarıki miktarların haricinde kalan bu gelirlerin miktar ve kıymetini ancak Allah bilir.

Dünkü iktidar partisi varlığının % 93 buçuğu, işte bu gayrikanuni, gayrimeşru ve gayritabîî membalardan gelmektedir.

Bunları yazmaktan maksadımız mücerret bu kanun teklifine bizi sevkeden sebeplerin izahından ibarettir. Çünkü kanaatimizce iktidardaki bir partinin millet hizmetinde bulunduğunu hiçbir zaman unutmaması, kendi menfaatlerini asla düşünmemesi lâzımgeldiğini aksi takdirde iktidarı bir yağma ve istismar sahası haline getirmenin hangi feci neticelere kadar varabileceğini, fazilet ve ahlâk düstürlarının bu ruh içinde ne hale gelebileceğini, bu neticelerin milletin ruhunda, vicdanında, hukuk anlayışında ne tahripkâr ve derin inikâslar husule getirdiğini, memleket bünyesini nasıl sarstığını canlı bir surette tasvir etmeden teklif edeceğimiz kanunun türlü tefsirlere yol açması mümkün olabilirdi.

Geçmiş iktidarın içine düştüğü bu acı ve elem verici yolu bütün açıklığı ile vatandaşlara göstermenin gelecek iktidar partilerini intibaha sevkedeceğine inanmış bulunuyoruz. Fakat yalnız intibah kâfi değildir. İnsanlar gibi insan topluluklarının da bazan ihtiraslarına zebun oldukları tarihen sâbittir. Binaenaleyh memlekette ahlâk telâkkilerine uygun bir siyasi anane tesisini üzerine alan Demokrat Parti için bu sahada da tarihi ve içtimai vazifesini yerine getirmek zamanı geldiğine kaniiz.

İşte teklif ettiğimiz kanunun hedefi budur. Milletın malı olan ve milletin hizmetine tahsis edilen malların cebir ve ikrah ile mânevi taziyikler ile muvazaalar ve çeşitli tertiplerle iktidardaki siyasi partiye temlikî gibi bir gayritabîîliği, gayrimeşru tasarrufları bundan sonra imkânsız hale getirmektedir. Teklif ettiğimiz kanun daha ilk maddesinde bu esası tesbit etmektedir.

Bu âmme intizamı hükmiyle siyasi ahlâk ve faziletin icapları istikbale mâtuf olarak teessüs ederken kanuna muhalefetin yolsuzluğun, haksızlığın, millet malında gayrimeşru tasarrufun bir âbidesi olarak milletin gözüne batan halihazır vaziyeti, mâşeri vicdanın ısrarlı taleplerine kulağımızı kapıyarak idame etmek mümkün olamazdı. Bu sebeple teklif ettiğimiz kanunun mütaakır maddeleri bu haksızlığın izalesine taallûk eden hükümleri ihtiva etmektedir. Ancak Demokrat Parti bu memlekette demokratik hukuk rejiminden zerre kadar inhiraf kabul etmiyen siyasi bir anane tesis etmek azmindedir. Biz de bundan ilham alarak teklifin hazırlanmasında, bir haksızlığın izalesini başka bir haksızlıkla telâfiye çalışmaktan dikkatle içtinap etmeyi kendimize düstür ittihaz etmiş bulunmaktayız. Aksi takdirde teklifimizin Yüksek Meclis tarafından reddedileceğine şüphemiz yoktur.

Bu itibarla teklifimizde arzettiğimiz hükümler heyeti umumiyesi itibariyle hukuk vicdanını zerre kadar rencide etmiyen ve hak mefhumuna tamamiyle mutabık olan esaslara müstenittir. Murakabeden azade ve maksadını yaptırmaya kaadir olduğu gibi bütün memurları kendi emrinde ve tabîî âzası telâkki eden Halk Partisinin resmî daireleri kanunsuz yola sevkettiği biraz

evvel misalleriyle izah edilmişti. Kanuni hükümlerle nehyedilmiş olmasına rağmen siyasi bir partiye bedelsiz veya sembolik cüzi bir bedel takdiriyle devir ve ferağı yaptırılmış ve verdiğimiz bir iki misal ile hüsnüniyetten uzaklık derecesi gösterilmiş olan bu gayrimenkul tasarruflarının esasen bâtil olduğu ve bir hüküm ifade etmediği ve bunların meşru sahiplerine iadesi hukuki olduğu kadar ahlâki ve millî bir vazife teşkil ettiği aşikardır. Binaenaleyh bu gibi emvalin kanuni eşkâl ve merasime tâbi tutulmaksızın hak sahiplerine iadesi maksadı gözetilmiştir.

Halkevleri binalarından yukarıki katogoriye girmiyenler, ya kanunen Devlete intikal etmesi lâzımgelen veyahut tamamen Devlet özel idare ve belediye bütçelerinden verilen paralarla, yahut cebren millete tahmil edilen mükellefiyetler ve toplanan ianelerle inşa edilmiş binalardır. Yukarıda verdiğimiz rakamlar bu meblâğların ehemmiyetini belirtmiş olduğuna göre bunların hangi partiye mensup olursa olsun bütün vatandaşların istifadesine arz edilecek bir şekilde kullanılmak üzere Devlete geri verilmesi hak mefhumunun icabatındandır.

Halkodaları ise tamamen buldukları yerlerdeki vatandaşların emek ve teberrularıyla meydana geldiklerinden oranın malı olarak yerine göre köyün tüzel kişiliğine veya kasabanın belediyesine bırakılmıştır.

İade edilen gayrimenkullerin şuyulanmasına, şuyunun izalesine, üçüncü şahısların bunlar üzerindeki haciz ve ipotek haklarına dair mevcut mevzuattaki hukuki esaslar teklifimizde nazara alınmış ve bunlar da müktesep hakları ihlâl etmemek üzere vaziyetin icabı olarak aynı usullere mütenazır hükümler dercedilmiştir.

Genel, katma ve özel bütçeli dairelerin şimdiye kadar Halkevleri namına verdikleri paralardan Halkevlerine sarfedilmeyen kısımlar üzerinde kurulmak da belki mümkün olabilir. Lâkin kanaatimizce Cumhuriyet Halk Partisinin bütün varlığının menşeiini ve bunların meşruiyet derecesini tetkika müncer olacak bir nevi tasfiye yolunun ihtiyarı birtakım hukuki ihtilâta ve partiler arasında ve binnetice siyasi hayatımızda uzun müddet bir huzursuzluğun devamına sebebiyet vermesi muhtemel olduğundan teklif ettiğimiz kanunda bu cihetlere temas edilmiyerek yalnız menşeiine nazaran birtakım gayrimenkullerin hakiki sahiplerine iadesi ve bu iadede mu-kaddem hukuki tasarruflardan doğan zaruri hükümler konulmakla iktifa edilmiştir.

Takdim olunan işbu kanun teklifimizin alâkadar komisyonlara ve Büyük Millet Meclisi Umumi Heyetine sevk buyurularak kanuniyet kesbetmesine tavassut buyudmalarını rica ederiz.

Manisa Milletvekili
Refik Şevket İnce

Burdur Milletvekili
Fethi Çelikbaş

İzmir Milletvekili
Zühtü Velibeşe

Balıkesir Milletvekili
Sıtkı Yırcalı

Kayseri Milletvekili
Kâmil Gündes

Ankara Milletvekili
Osman Şevki Çiçekdağ

Afyon K. Milletvekili
Kemal Özçoban

Diyarbakır Milletvekili
Ferit Alpiskender

Anayasa Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Anayasa Komisyonu
Esas No. 2/284
Karar No. 13

27 . VII . 1951

Yüksek Başkanlığa

Manisa Milletvekili Refik Şevket İnce ve arkadaşları tarafından tanzim olunan, Resmî daire ve müesseselerin siyasi partilere bedelsiz mal devredemeyeceklerine ve bu daire ve müesseselerle münfesiher derneklere ait olup siyasi partilere terk edilmiş olan gayrimenkul mallarla bu partiler tarafından genel menfaatlar için yaptırılmış olan binaların sahiplerine ve Hazineye iadesine dair kanun teklifi komisyonumuza havale edilmekle 27 . VII . 1951 tarihinde teklif sahipleri ve Hükümet adına Maliye Bakanlıği temsileisi ve Tapu Kadastro Umum Müdürü hazır buldukları halde bilhassa Anayasa ve âme hukuku prensipleri bakımından tetkik ve müzakere edildi.

Teklifin iki esas kısmi ihtiva ettiğii görülmüştür. Birinci maddede ifade edilen birinci kısım (Genel, Katma ve Özel Bütçeli daireler, belediyelerle köyler ve İktisadi Devlet Teşekkülleri ve müesseseleriyle sermayesihin yarısından fazlası Devlet veya âme hükmi şahısları tarafından temin edilen müesseselerle umumun menfaata hadim derneklerin hiçbir suretle siyasi partilere bedelsiz menkul ve gayrimenkul mal terk edemeyecekleri) hükmünü tazammun etmektedir.

Bu madde Medeni Kanununun cemiyetlere tanıdığı tasarruf salâhiyetlerini tadile uğratmakta ise de gerek teklif sahiplerinin gerekçesinde, gerek raporumuzun mütâakıp kısımlarında görüleceğii üzere bu salâhiyet geçmiş iktidarın türlü tazyik ve tesirleriyle Millet ve Devlet mal ve gelirlerini bir siyasi parti olan C. H. P. nin menfaatine sarf ve israf etmeye adı geçen müesseseleri sevk etmiş olduğundan ve istikbalde bu gibi suiistimallere mahal bırakmak emelini canlandırdığından bir âme intizamını istihdaf eden bu teklif âme menfaatlerine uygun bulunmuş ve Anayasanın 79 ncu maddesinin muhtevi bulunduğu (Cemiyetlerin hürriyet hududu kanunla musarrahtır) hükmüne mutabık görülmüştür.

Teklifin ikinci kısmi : Siyasi Partilerin haksız olarak iktisap ettiğii malların Devlete veya sahiplerine iade veya tevdi hakkında.

Teklif sahiplerinin gerekçelerinde işaret ve tâdat ettikleri ve hile C. H. P. iktidarı 27 senelik iktidar devri içinde Resmî Dairelerin, Belediyelerin, İktisadi Devlet Teşekküllerinin, Köylerin, birçok Cemiyetlerin mallarını ve halk tarafından halk hizmetleri için yapılmış binaları, vatandaşların insan ve Anayasa haklarının en başında gelen seçim hürriyetini tanımayan bir tek parti sistemi içinde iş başına getirdiğii şahıslar ve heyetler kararlarıyla bâzan kanuni formaliteler içinde, bâzan bu formalitelere dahi riayet etmeden mülkiyetine geçirmiş, yine bu heyetlerin Anayasa hükümlerine muhalif olarak verdiğii kararlarla Devlet, Belediye, Özel İdare ve Köy Bütçelerinden halk evlerine tahsisat gibi namlarla milyonlarca lirayı almaktan çekinmemiştir.

Bu mülk edinmeler ve milyonlarca liralık tahsisat almalar Anayasa hüküm ve prensiplerinin sarahaten ihlâli ile yapılmıştır.

Şöyleki : 1) Anayasanın 70 nci maddesi mucibince Cemiyet kurmak hak ve hürriyetleri Türklerin tâbi hak ve hürriyetlerindedir. Anayasanın Türklere tanıdığı bu hak ve hürriyete rağmen cemiyetler kanununa Hükümetin mahkeme kararı olmaksızın kendi takdirine göre cemiyetleri fesih edebileceğii hükmünü koyarak serbest cemiyet ve parti kurmak imkânlarını fiili olarak ortadan kaldırmış; Büyük Millet Meclisine, il ve belediye meclislerine, ihtiyar heyetlerine, muhtelif cemiyetlere yalnız kendisinin tensip ve tâyin ettiğii şahısları getirmiş, kendi menfaatine uygun kararlar aldirmiştir.

2. Anayasanın 84 ncu maddesi mucibince vergilerin yalnız Devletin umumi masrafları için sarfedilmesi lâzımgelirken Anayasa hukukunun ve Devletimizin âme rejiminin ihlâliyle iş başına getirdiğii şahıslarla bütçelerden

yine Anayasanın bu hükmüne muhalif olarak her sene 4 milyon lirayı tecavüz eden bir meblâğı halkevleri namı altında Halk Partisine almıştır.

Âme hukukunun en başta gelen prensiplerindendir ki, bir Anayasa müessesesine, Büyük Millet Meclisine, vilâyet, belediye meclislerine gelen bir ekseriyetin Anayasa hükümlerinin ve kanunların bahsettiği salâhiyetler dışına çıkarak kanunlar çıkarması ve kararlar alması gayrimeşrudur.

Millî Hâkimiyet İdaresi demek olan Demokrasiyi istipdat ve mutlakiyet rejimlerinden ayıran prensip, idare edenlerin salâhiyet mefhumunu tanıyıp tanımamalarında mündemiçtir. kendinde Devlet müesseselerinden evvel mevcut olan kudretler tanıyıp istediği şekilde kanun çıkarmak ve fakat bu kanunlara riayet etmek şiarında olan rejim bir mutlakiyet rejimi, istediği gibi kanun çıkarıpta bunlara da riayet etmeyen bir rejim istipdat rejimi, Anayasalarına vaz'ettiği esas prensipler içindeki salâhiyetlerle kanun çıkarmak şiarını kabul eden rejim ise demokrasi rejimidir. Anayasamız demokrasi ve Cumhuriyet rejimini kabul etmiş bulunmaktadır. C. H. P. iktidarı yukarda izah ve tadat ettiğimiz gibi türlü namlarla aldığı mal ve paraları Türklerin âme haklarını ve Anayasa hürriyetlerini çiğneyerek elde etmiştir. Bu mal ve paraları almak için çıkardığı kanun ve kararları Anayasamıza mugayir olan bir âme rejimi ihdas ederek temin etmiştir. Bu âme rejimi içinde elde edilen bu gayrimeşru iktisapları yine meşru olan âme rejimimizin temin ettiği imkân ve yollara baş vurarak elde etmek mümkündür. Bu imkân ve yol ise ancak kanun yoludur. Mahkemelere müracaat etmek suretiyle sadece kanunlara değil, fakat Anayasamıza ve âme hukukumuza muhalif olarak yapılan tasarrufları tashih etmek mümkün değildir.

Her hangi bir şekilde bir Devleti idare etmek mevkiine gelen bir iktidarın Anayasa ve âme hukukuna muhalif olan tasarruflarını meşru vaziyete irca etmek milletin hem hakkı, hem vazifesidir. Bu gibi tasarruflara mukavevet etmek dahi milletin hakkıdır.

Bugün bu gayrimeşru tasarrufları meşru ve Anayasa hükümlerine uygun bir hale irca

etmek milletin yegâne ve hakiki mümessili olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir borcudur. Bu kanunu kabul etmekle Büyük Millet Meclisi senelerce kendisinden gasbedilmiş mal ve haklarının mühim bir kısmını mümessili bulunduğu asil Türk Milletine iade etmiş olmakla kalmıyacak, gelecek nesiller için bir âme hukuku prensibinin âdil ve mâkul tatbik halini göstermiş olacaktır. Bu kanunun ihtiva ettiği mâna, Anayasa müesseselerinde, bu müessese Büyük Millet Meclisi olsa dahi her hangi bir ekseriyetin Türklerin âme hukukuna ve Anayasa hükümlerine muhalif tasarruflarında bulunamayacağı ifadesidir. Teklif, Anayasa hükümlerine uygun bulunduğu gibi bu hukukun ihlâli ile yapılmış olan tasarrufları meşru haline iade etmek âme hukukunun ve Türkiye Cumhuriyet ve Demokrasi rejiminin Büyük Millet Meclisine tahmil ettiği bir vecibedir.

Teklif oylama sırasında komisyonumuzda bulunan âzanın ittifakiyle kabul edilmiş, 11 ve 13 neü maddelerde gerekli görülen noktalar değiştirilmiştir.

Teklifin yeğlik ve ivedilikle görüşülmesine karar veren komisyonumuz havalesi gereğince İçişleri Komisyonuna tevdi edilmek üzere hazırladığı işbu raporu Yüksek Başkanlığa sunar.

Başkan Bu Rapor Sözcüsü
İstanbul Zonguldak
İmza aşağıdaki şerhim altındadır M. Alakant

F. H. Demirelli Konya Afyon K.
R. Alabay K. Özçoban

İmzada bulunmadı
Ankara Diyarbakır Erzurum
R. Eren F. Alpiskender M. Yazıcı
İsparta Manisa
R. Turgut İmza aşağıdaki şerhim altındadır M. Tümay

Sivas Tekirdağ Tokad
E. Damalı İ. H. Akyüz H. Ökeren

Gereğinin bâzı fıkralarıyla mutabık olmadığımızdan fikrimizi şöyle hulâsa ediyoruz:
Sabık iktidar tarafından Anayasamızın esaslı hükümleri ihlâl edilmek suretiyle Cum-

huriyet Halk Partisi lehine temin olunan bütün bu muhtelif iktisapların iptaliyle millet ve Hazine hukukunun kendilerine iadesi en kestirme ve cezrî yoldan gidilerek milleti temsil eden Büyük Millet Meclisince teklif edilen

kanunun vazı ve kabul edilmesini gerektirmektedir.

Manisa Milletvekili
Muhlis Tümay

Anayasa Ko. Başkanı
İstanbul Milletvekili
Fuad Hulûsi Demirelli

İçişleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.

İçişleri Komisyonu

Esas No : 2/284

Karar No : 55

27 . VII . 1951

Yüksek Başkanlığa

Manisa Milletvekili Refik Şevket İnce ve 7 arkadaşının, resmî daire ve müesseselerin siyasi partilere bedelsiz mal devredemeyeceklerine ve bu daire ve müesseselerle münfesh derneklere ait olup siyasi partilere terkedilmiş olan gayrimenkul mallarla bu partiler tarafından Genel menfaatler için yaptırılmış olan binaların sahiplerine ve hazineye iadesini mütedair kanun teklifi ve bu teklifin aynen kabulünü mübeyyin Anayasa Komisyonu raporu Yüksek Başkanlıktan havale edildiğinden, İktüzüğün 31 nci maddesi gereğince toplanan komisyonumuzda teklif sahiplerinden Refik Şevket İnce de hazır olduğu halde müzakere olundu :

Kanun teklifinin gerekçesinde tamamen ilmi ve hukuki bir tarzda etraflıca izah olduğu üzere, tasarı memlekette yıllardır devam eden ve tamamen tasfiye olunan bir sistemin geçen müddet zarfında vücuda getirdiği, Anayasaya ve mevzu âmme Hukuku kaidelerine tamamen aykırı olduğunda vicdanî âmmenin ittifak ettiği bir durumu kanuni çerçeve içerisine almakla kalmayıp tam ve kâmil bir hukuk nizamı temin ve teşekkül ettirmektedir.

Bundan böyle Hükümet nüfuz ve otoritesine istinat edilerek, bir zümre veya partilerin millet aleyhine tek taraflı mülk ve menfaat temin etmelerine son verilmek gibi milletçe içine girdiğimiz yeni sistemin ruhuna uygun bir ana prensip de kabul edilmektedir.

Teklifin birinci maddesi ile, âm ve şâmil ve tamamen âmme intizamı mülâhazasını güden ve bunu tecelli ettiren bir esas kabul edilmiş bu ana kaidenin ışığı altında kanunun diğer 13

maddesi tanzim edilmiştir; bu tasarrufların komisyonunda İktüzüğün 31 nci maddesinin sarahati daairesinde ivedilikle görülmesi, ötedenberi memleket içerisinde bir huzursuzluk membaı olarak devam eden bu halin nihayet partiler arası da memlekete şâmil bir nifak ve huzursuzluk âmili ve membaı haline gelmiş bulunmasındaki kanaat ve yakınlaşan Meclis tatili dolayısıyla arzolan duruma tatilden evvel nihayet verilmiş bulunmasındaki fiilî durum sebep olmuş ve yukarıda arzolanduğu üzere teklifin ittifaka yakın bir ekseriyetle kabul edilerek havalesi gereğince Maliye Komisyonuna tevdi edilmekle Yüksek Başkanlığa sunulur.

İçişleri Komisyonu Baş.

Başkanvekili

Kırklareli

Bursa

F. Üstün

N. Yılmaz

Sözcü

Kâtip

Zonguldak

Amasya

Balıkesir

A. Yurdabayrak

K. Eren

S. Başkan

Balıkesir

Bursa

Çoruh

M. Tunçay

A. Erozan

Z. Ural

Elâzığ

İsparta

İsparta

A. Demirtaş

K. Demiralay

T. Tola

Kütahya

Manisa

Niğde

Y. Aysal

F. İlker

F. Ecer

Ordu

Seyhan

Bu yol Anayasa yolu, hukuk yolu değildir muhalifim

M. Kiraboğlu

H. Şarlan

Trabzon

Urfa

Bu yol Anayasa yolu, hukuk yolu değildir muhalifim

R. K. Timuroğlu

H. Orhon

Maliye Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Maliye Komisyonu

Esas No. 2/284

Karar No. 89

28 . VII . 1951

Yüksek Başkanlığa

Manisa Milletvekili Refik Şevket İnce ve 7 arkadaşının, resmî daire ve müesseselerin siyasi partilere bedelsiz mal devredemeyeceklerine ve bu daire ve müesseselerle münfesiher derneklere ait olup siyasi partilere terkedilmiş olan gayrimenkul mallarla bu partiler tarafından genel menfaatler için yaptırılmış olan binaların sahiplerine ve Hazineye iadesine dair kanun teklifi, teklif sahiplerinden Balıkesir Milletvekili Sıtkı Yırcalı ile Ankara Milletvekili Osman Şevki Çiçekdağ ve Adalet, Maliye Bakanlığı temsilcileriyle Tapu Kadastro Genel Müdürü hazır buldukları halde incelenip görüşüldü.

Gerekçe, Anayasa ve İçişleri Komisyonları raporları okunduktan sonra, mucip sebepler yerinde görülerek teklifin esası ittifakla kabul edilmiştir.

Maddelerin müzakeresinde:

Teklif başlığı ile 1 ve 2 nci maddeler aynen kabul edilmiş, 3 ncü maddeye (kullanma gayesiyle) ibaresinden sonra vuzuh bakımından (kısmen veya tamamen) ibaresi ilâve edilerek madde bu değişik şekliyle kabul edilmiştir.

Teklifin 4 ncü maddesi aynen kabul edildikten sonra 5 nci maddenin müzakeresinde başlangıç hükümleri, yargıç tarafından seçilecek bilirkişilerin seçildikten sonra yemin ettirilmeleri umumi hükümler icabından bulunduğu ve bu caklarda dahi mahkeme teşkilâtı mevcut olduğu nazara alınarak (Mahallin Hukuk dâvalarına bakan en yüksek dereceli Yargıcının seçerek yemin ettireceği 3 bilirkişiden) tarzında değiştirilmiş ve itiraz müessesesinin işler bir hale konması hususunda gerekli tetkikatın icrasıyle itirazı mütaakıp yapılacak muamelenin tâyini hususunda konulacak mütaakıp hükümlerin ihtisas komisyonu olan Adalet Komisyonunca tesbit ve taknin olunması temenniye şayan görülmüştür.

Maddenin son fıkrası; Tebliğ masrafları,

bilirkişi ücreti ve Yargıç ile kâtibin zaruri masrafları, vesaiti nakliye ücretleri hakkında Adliye Harç Tarifesi Kanununda ve bu teklifin 12 nci maddesinde kâfi derecede hükümler bulunduğu cihetle maddeden çıkarılmıştır.

Teklifin 6, 7 ve 8 nci maddeleri aynen kabul edilmiş 9 ncü maddenin son fıkrasındaki (ipotekli) kelimesi âm ve şâmil bulunmadığı cihetle (rehinli) hükmüyle değiştirilmiştir.

10 ncü madde aynen kabul edilmekle beraber; tahliye mekanizmasının işler bir hale konması hususunda, ihtisas komisyonu olan Adalet Komisyonunun dikkat nazarının çekilmesi ve bilhassa kısa bir müddette tahliye işinin intacı için kesin hükümlerin vâz'ının muvafık olacağı mütalâa edilmiştir.

Anayasa Komisyonunun 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

12 nci maddede mahkeme harçlarından da muafiyet temini bakımından (tescillerden) kelimesinin sonundaki (den) edatı kaldırılarak (le) edatı ile, (diğer bilûmum muamelelerden) ibaresi ve (damga) kelimesinden sonra da (resmi) kelimesi ilâve edilmiştir.

13 ncü maddeye 7 ve 11 nci maddeler dışında kalan malların idare suretinin tanzimini temin bakımından (idare sureti) ibaresinden sonra (Bakanlar Kurulunca düzenlenecek bir talimatname ile tâyin edilir) tarzında bir cümle ilâve edilmiştir.

Teklifin 14 ve 15 nci maddeleri de aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Adalet Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Maliye Ko. Başkanı

B. Rapor Sözcüsü

Rize

Siird

İ. Akçalı

M. Daim Süalp

Kâtip

Diyarbakır

Zonguldak

M. Remzi Bucak

F. Açıksöz

Muş
F. Kılıçlar

Niğde
Söz hakkım mahfuzdur
N. Bilge

Samsun
Ş. Uluçay
Yozgad
F. Nizamoglu

Seyhan
Z. Akçalı
Zonguldak
R. Sivisoğlu

Adalet Komisyonu Raporu

T. B. M. M.
Adalet Komisyonu
Esas No. 2/284
Karar No. 60

30 . VII . 1951

Yüksek Başkanlığa

Manisa Milletvekili Refik Şevket İnce ve yedi arkadaşının, resmî daire ve müesseselerin siyasi partilere bedelsiz mal devredemeyeceklerine ve bu daire ve müesseselerle münfesiş derneklere ait olup siyasi partilere terkedilmiş olan gayrimenkul mallarla bu partiler tarafından genel menfaatler için yaptırılmış olan binaların sahiplerine ve Hazineye iadesine dair kanun teklifi ve bu teklifi daha önce müzakere eden Anayasa, İçişleri ve Maliye komisyonları raporlarıyla birlikte komisyonumuza havale edilmekle teklif sahipleri, Adalet ve Maliye bakanlıkları temsilcileri ve Tapu Genel Müdü-rü hazır olduğu halde incelendi :

Anayasa; kayıtsız ve şartsız egemenliğin millette olduğuna, Türk Milletinin Büyük Millet Meclisi tarafından temsil edileceğine ve millet adına egemenliğin yine Meclis tarafından kullanılacağına dair olan prensipleriyle, kamu haklarına mütaallik hususat meyanında mal dokunulmazlığı ve zor alım yasağı esaslarını da vaz'etmiş, mülk edinmenin sınırlarını kanunların inzibatına tâbi tutmuştur.

Görülüyor ki; Anayasa, hakkın bir gûna ihlâl edilmemesi, tehlikeye mâruz kalmaması için sarîh düsturlar tesbit ve bunun zımında yurdun kanunsuz idare edilemeyeceğine işaret ve bu mefhumları sağlamak amacıyla değişmez hükümler vaz'etmiştir.

Bervehibâlâ hükümler iç siyasetin mümeyyiz vasfı bakımından mânalandırıldığı takdirde; yurttaşlara müsavat ve adalet mefhumlarını tam olarak tatbiki, bu unsurların hâkim kılınması için gerekli tedbir ve vasıtalarının ihzar ve teminini ifade ettiği gibi aynı zamanda

yurttaş varlığına tevcih olunması muhtemel her hangi bir cebir ve tazyik mesavisini ve sair sui-istimalleri önlemek için idare edenlerle, idare edilenler arasında sağlam ve ahenkli bir münasebet husule getirmeyi istihdaf etmektedir, ki bu düsturları hulâsa olarak (kanun itaatı) diye vasıflandırmak yerinde olur.

Hâdiseyi vuzuhu ile belirtmek için buraya kadar telhisen serdedilen mütalâa ve mülâhazaların muhalif mefhumu üzerinde durulması ve bunun izahı icabeder.

Muhalif mefhum ile kastedilen husus; Hükümet nüfuzunun makûs tazyikleri ile yurttaşın mücehhez olması lâzımgelen mezîyetlerden mahrum bırakılması, nihayet benliğinin dumura uğratılması ve bu âmiller neticesinde idari sultanın, millet irade ve murakabesinden mahrum kalması ve bunun tabii seyriyle şeflik sisteminin bütün seyriyat ve tehlikeleriyle faaliyete geçmesi keyfiyetidir.

İzahtan müstağnidir ki; şef, benzeri idarelerde olduğu gibi bütün iktidara sahip ve her türlü hakları keyfemayeşa tasarrufta serbesttir. Etrafına sadakat ve ubudiyet tezahürleriyle toplanan muayyen ve mahdut zümrenin dahi, kendisine imtisalen yaptıkları kanunşikenane hareketlere karşı, mahza nüfuzunun idamesi kaygısı ile daima zebun ve itaatkârdır; tasvir ve tavsif edilen bu vaziyet karşısında kanuna itaat mefhumu mücerredattan ibaret kalır.

Kanun müeyyidelerinin bu suretle ihmal ve iptalinde topluluk hayatının nizamı, şef ve tevabiini teşkil eden sınıfın baziçesi haline girer, ki bu karakterdeki idareyi monarşi ve oligarşi-

nin mahfûf bir tipi olarak vasıflandırmak mümkündür.

Şeffik sistemi garip bir tezahür ve taarruzlar; yurttaşların memleket ve Hükümet işlerine iştirakini tazammun eden demokrasi rejimini sureta benimser, sembol ve sütre yapar, fakat bunlarla tev'em olarak millî menfaatleri ve hakları istismar ve suiistimal eder.

Kanun dışı böyle bir devrin zevali halinde, süflük edilen bâtil hareketlerin mâşeri vicdanda kıstasa vurulması husule getirdiği heyecan ve teessürün tabii seviyesine ircaı da Milleti temsil edenlere düşen vazifelerin bir muktezasıdır.

Bu itibarla; zinüfuz bir zümrenin, her türlü murakabeden azade olarak millî menfaatlere tassallût ile mânevi ve maddi cebir ve zora müsteniden istimval fazihasını irtikâp etmesi, yani Anayasanın siyaneti altında bulunan mal dokunulmazlığının ihlâli ve mal edinme sınırlarını tahdit eden kanunlara riayet olunmaması mevzularının üzerinde durularak incelenmesi ve bir neticeye varılması yine deruhte edilen mesuliyetin katî bir icabıdır.

Çünkü; her hangi bir siyasi partinin zimamı idareyi elinde tuttuğu bir devrede kanun mefhumunu tamamiyle ihmal ederek hattâ tehlikelere mâruz bırakarak hudutsuz ve gayrimesul bir iktidara sahip olmanın cazibesine kapılması ve nefsi için her şeyi yapmak imkân ve kudretini bulması, idare edilen camianın esir menziline düştüğü telâkkisini husule getirir ki, bu zihniyetin ve ihdas edilen emrivâkilerin tasfiyesi lüzumu tebarüz eder.

Binaenaleyh irtikâp olunan haksızlıkların ıslahı zımında gerekli tedbirlerin alınması, mevzuun menşe ve hususiyetine, esasen Anayasa düsturlarının ihlâline müntehi bulunan vakialara vaziyet edecek başkaca merci mevcut olmadığına nazaran, gerekli tedbirlerin ittihazı Anayasanın ruhtuna intibak edilmek suretiyle Büyük Millet Meclisine teveccüh eden hak ve salâhiyetler cümlesinden bulunduğu aşikârdır.

Bu sebeplerle kanun teklifinin esası kabul edildikten sonra maddelerin müzakeresine geçildi:

Madde 1 : Bu madde de selâset ve selika bakımından kısmî redaksiyon tashihleri yapılarak vukuu muhtemel tereddüt ve iltibasların izalesi temin edilmiştir.

Kozalık; vazı ve taknin edilen hükmün ruh

ve mânasına dokunmamak suretiyle, tatbikatta fikir teşettütüne ve içtihat ihtilâfına zemin teşkil etmemesi için (Umumi hükümler) tâbiri maddeden çıkarılmış yerine madde muhtevasına dâhil bulunan ve tadadı olarak zikredilen teşekkül, müessese ve sairenin tâbi buldukları mevzuatın tenevvüü dikkat nazarına alınarak bu hükümlere şâmil ve mâtuf olmak üzere (Bağlı oldukları) ibaresi ikame edilmiştir.

Madde 2 : Bu maddede yapılan değişiklik-cümle tertibi şekillerine mütaalliktir ve (Daireler, belediyeler) şeklindeki kısmı (dairelerle belediyeler) tarzında ifade ve tashih olunmuştur.

Madde 3 : Bu maddede mezkûr (1 Mart 1950 tarihindeki) kayıttan bu hükmün sadece zikredilen tarihe izafesi gibi muayyen bir zamandaki vaziyete munhasır ve maksur olarak anlaşılabiliceği mülâhazasıyla; tedvindeki esas prensibe uyularak (1 Mart 1950 tarihine kadar) şeklinde tashihin vuzuh ve seyyaliyet temin edeceği düşünülmüş ve bu şekilde değiştirilmiştir.

Maddedeki (maksatlarına uygun bir şekilde kullanılmıyarak) fıkrası hakkında gerekli müzakere cereyan etmiş ve bu fıkranın işbu kanunla istihdaf edilen ana prensiplere tebaan kaldırılmasının uygun olacağı kanaati hâkim olmuştur ki, bu takdirde kanunun sair hükümleriyle de bir inceleme ve ahenk husule geleceği teemmül edilmiştir.

Esasen iktidar sultasına müsteniden ve suiistimale makrun olarak çiğnenen hakkın ihkâkı vaziyetin her türlü ihtilâta meydan bırakmadan katî surette tasfiyesiyle salâha sevki ve mâşeri vicdanda husule gelen teessürün izalesi derpiş edildiğinden mevzuubahis fıkranın maddeden tayyı zaruri görülmüştür.

Maddenin müzakeresi sırasında idare kurullarının ittihaz edecekleri kararların aledde-recat idari kazaya tâbi bulunması lâzımgeleceği hususu da tezekkür kılınmıştır.

Maddenin son fıkrasındaki (Tüzel kişilik) tâbirinin sevk suretine göre (köy ve belediyeler) i ifade ve kasdetnesi hasebiyle bu dairede değiştirilmesi muvafık görülmüştür.

Madde 4 : Teklifin dördüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 5 : Beşinci maddenin birinci fıkrası Maliye Komisyonu tarafından (mahallin hukuk dâvalarına bakan en yüksek dereceli hu-

kuk yargıcının seçeceği) şeklinde değiştirilmiş ise de : vâkı tadil mahkemelerin teşkilâtı ve görevleri itibariyle bu bapta mevzuatımıza tevafuk etmemesi hasebiyle maksada kâfi görülemediğinden ve fıkradaki (en yüksek dereceli yargıç) tâbiri tehdidi mahiyeti ifade ettiği cihetle tatbikatta teşkilâtı müeddi olmaması için çıkarılmış ve bu fıkra (mahallin hukuk dâvalarına bakan yargıcın seçeceği) şekliyle kabul edilmiştir.

Bilirkişi tarafından bu madde gereğince yapılacak tesbit ve takdir muamelesine karşı; alâkalılara tebliği tarihinden itibaren 15 gün zarfında tetkiki yapan yargıç nezdinde itiraz hakkı mahfuz tutulmuş olmakla beraber, itiraz üzerine cereyan etmesi lâzımgelen muamele sakit bırakılmıştır. Sebbeden itiraz üzerine yapılacak tetkikatın umumi hükümler dairesinde tetkika tâbi tutulacağı hakkında ibare kanuniyenin mânalandırılması kabil bulunmakla beraber ihtilâf husulünü önlemek için maddeye (itiraz şifahi muhakeme usulüne tevfi kanun tarafından umumi hükümler dairesinde tetkik edilerek hükme bağlanır) fıkrası ilâve edilmiştir ve yukarıda izah olunan sebeplere göre de bu maddenin masraflara mütaallik son fıkrası da mevzuda hukuk Usulü Muhakemeleri ve Harç Tarifesi Kanununun tatbiki gerektiğinden kaldırılmıştır.

Madde 6 : Teklifin altıncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 7 : Bu maddede sırasıyla geçen (kişiliğin - kişinin) ve (kişilik - kişi), (intikal eden - geçen) ve (kişiliğin - kişinin) olarak kanuni istilâh bakımından değiştirilmiştir.

Maddede (bu derneklerin infisahı halinde) diye yazılı fıkrasına infisahından evvel (feshi) de ilâve edilmiştir. Zira : Derneklerin Kanunu Medeni ile Cemiyetler Kanununa göre muayyen ahval ve şartların tahakkukunda her hangi bir muameleye mahal kalmadan ve salâhiyetli kurulları tarafından karar verilmeksizin infisah edecekleri gibi bu kanuni mecburiyetten başkaca mensuplarının irade ve ihtiyarlarına müsteniden de (fesih) edilmeleri mümkündür. Mevzuatımızdaki hükümlerle tenazuru temin bakımından izah edildiği gibi (fesih) kelimesinin de madde hükümleri meyanına konulması lüzumlu görülmüştür.

Madde 8 : Maddenin ikinci fıkrasına (bu gayrimenkuller siyasi partiler tarafından ki-

raya verilmiş) ibaresi (bu gayrimenkuller 1 Temmuz 1951 tarihinden evvel kiraya verilmiş) şeklinde değiştirilmiş ve bu kanun mevzuunun âmme efkârına aksetmesinden evvel üçüncü şahıslarla yapılan akitlerin iyi niyet kaidelerine müstenit olduğu esası mülâhaza ve kabul edilmiştir.

Madde 9 : Bu maddenin üçüncü fıkrasının nihayetindeki (ipotekli alacak) Kanunu Medenin ipotegi de ihtiva eden gayrimenkul hükümlerine intibak ettirilmek üzere (rehinli alacak) tarzında düzeltilmiştir.

Madde 10 : Bu maddede (teslime mecburdurlar) hükmünün tatbik suretine mütedair bir kayıt ve işaret bulunmadığı cihetle bunu sağlamak, vuzuh vermek için maddeye (bu mecburiyet yerine getirilmediği takdirde mahallin en büyük idare âmiri tarafından gayrimenkul bir hafta zarfında tahliye ettirilir) fıkrası eklenmiştir.

Üç aylık müddet mevzuun ciddiyeti bakımından fazla görülerek bir aya tenzil edilmiştir.

Suiniyetle, muvazaa yoliyle ve sair suretlerle kanunun hükümlerine karşı menfi tedbirler alınmasını önlemek için de maddeye :

(1 Temmuz 1951 tarihinden sonra yapılmış kira mukaveleleri ve sair anlaşmalar tapuya şerhedilmiş olsun veya olmasın yeni malike karşı hükümsüz olup bu gayrimenkuller hakkında dahi yukarıki fıkralar hükmü uygulanır) fıkrası eklenmiştir.

Ayrıca bütün ihtimaller de derpiş olunarak alâkalıları mutazarrır etmemek gayesiyle (kiracıların kira bedelleri sebebiyle siyasi partiler aleyhine dâva açmak hakkı mahfuzdur) hükmünün sevki adalet esaslarına uygun bulunmuştur.

Maddenin sonundaki (üçüncü şahıslar hakkında umumi hükümler mahfuzdur) ibaresi kaldırılarak mevzuda başkaca ihtilâf husulüne meydan vermemek için ve akdin tesis edildiği tarih de dikkat nazarına alınarak kiracıların yalnız kira bedellerini mutalebeye hakları bulunduğunu ifade eden (ancak kiracıların kira bedelleri sebebiyle siyasi partiler aleyhine dâva açmak hakkı mahfuzdur) ibaresi eklenmiştir.

Madde 11 : Birinci fıkra, Anayasa Komisyonu tarafından yapılan tadilat dairesinde kabul edilmiştir.

İkinci fıkranın (Halkevlerine teberru) edi-

len şeklindeki ibaresi (Halkevlerine ve Halk-odalarına teberru) olarak tevsian değiştirilmiş ve bu fıkradaki (menkul eşya) mefhumunun tereddüt husule getireceği düşüncesiyle bu tâbirden (menkul) kaldırılarak yalnız (eşya) kelimesi bırakılmıştır.

Madde 12 : Teklif aynen kabul edilmiş ve (damga) kelimesi (Damga Resmî) şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 13 : Maddenin tatbikatta husulü muhtemel tereddütlere mahal vermemek için (her hangi bir tüzelkişiye verilmiş olanlarının dışında kalanların idare sureti) hükmü de ilâve olunmuştur.

Madde 15 - 16 : Teklif veçhile aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna tev-

di edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Adalet Ko.	Bu Rapor	
Başkanı	Sözcüsü	Kâtip
Ankara	Balıkesir	Balıkesir
O. T. Iltekin	V. Asena	V. Asena
Amasya	Ankara	Ankara
I. Olgaç	O. Ş. Çicekdağ	H. Ş. İnce
Çorum	Çorum	Edirne
M. Güney	H. Ortakçioğlu	Söz hakkım mahfuzdur.
		M. Enginün
Elâziğ	Erzurum	İstanbul
H. A. Yöney	E. Karan	A. Moshos
Konya	Kütahya	Samsun
M. Obuz	S. S. Nasuhoglu	F. Tüzel
Seyhan		Yozgal
S. Serçe		N. Ü. Alcala

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 2/284
Karar No. 144

2 . VIII . 1951

Yüksek Başkanlığa

Manisa Milletvekili Refik Şevket İnce ve 7 arkadaşının, resmî daire ve müesseselerin siyasi Partilere bedelsiz mal devredemeyeceklerine ve bu daire ve müesseselerle münfesi dernek- lere ait olup siyasi Partilere terkedilmiş olan gayrimenkul mallarla bu partiler tarafından genel menfaatler için yaptırılmış olan binaların sahiplerine ve Hazineye iadesine dair kanun tek- lifi, Anayasa, İçişleri, Maliye ve Adalet Komis- yonları raporları ile birlikte Komisyonumuza havale olunmakla teklif sahiplerinden Burdur Milletvekili Fethi Çelikbaş ve Maliye Bakan- lığı ile Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü temsilcileri hazır oldukları halde incelenip gö- rüşüldü.

Gerek kanun teklifi gerekçesinde ve gerek teklifi inceliyen Komisyon raporlarında izah bulunduğu veçhile Cumhuriyet Halk Partisi ikti- darda bulunduğu sırada siyasi nüfuzuna mü- tenazır olarak malî kudretini de her ne paha- sına olursa olsun artırmak için, mahiyetine bakmıyarak her çareye baş vurmakta beis gör- miyerek, büyük şehirlerden en fakir köylere kadar birçok yerlerde irat getirebilecek âmme- ye ait gayrimenkuller, ya nüfuz kullanmak veya muvazaalı yollara sapmak gibi kanun ha- rici tasarruflarla uhdesine geçirmiş olup bun- ların da kaynakları aşağıda sıralanmıştır.

a) Bütçe tahsisleri:

Bunlar Devlet bütçesiyle Vilâyet, Belediye, Köy ve iktisadi teşekküllerin bütçelerine Halk- evlerine yardım diye konan ve yekûnu 60 mil- yon lirayı tecavüz eden ödenekler olup tama- men Halk Partisine geçmiştir.

b) Teberrular:

Resmî dairelerden başka hususi şahıslar, hük- mi veya hakiki müesseseler külliyetli teberrulara muhtelif bahanelerle mecbur edilmişlerdir. Ye- kûnu milyonlara baliğ olan bu teberruların % 60 ını Halk Partisi, teberruda bulunanların gayesi hilâfına kendisine akar temin edecek binalara veya kendi günlük ihtiyaçlarına harcamıştır.

c) Gayrimenkul bağışları:

Halk Partisi Belediye ve Özel İdarelere ait birçok binaları bağış şeklinde kendi mülkiyeti altına geçirmiştir. Bu durumda okul binaları da vardır.

ç) Gaye harici kullanılan binalar:

Köylerde veya kasabalarda âmme menfaatine yarıyacak yurt, dispanser ve saire gibi maksat- larla halkın kısmen nakdî teberru, kısmen aynı yardımı ve emeğiyle yapılan binalar da Halk Par- tisinin mülkiyetine geçirilerek inşa maksatları dışında tasarruf edilmiş ve kullanılmıştır.

d) Dernek emvali:

Feshettirilen derneklerin emvali (Türk Oca- ğı, Muallimler Birliği, Mason Derneği gibi)... bunlar ya statülerine önceden konulan bir hü- künle, ya genel kurullarından karar alınarak Halk Partisine devredilmiş, kararlar tekemmül etmediği halde bile intikal muameleleri yapılmıştır.

s) Halk odaları:

Köy bütçesinden nakdî ve köylünün aynı yar- dımı ile ve emeğiyle yapılan bu odalar da Halk Partisi adına tescil olunmuştur.

f) Muvazaalı satışlar :

Vilâyet, belediye, köy emvali, Artırma ve Eksiltme Kanununa tâbi olmaksızın hakiki kıy- metlerinin çok dununda muvazaalı ve adetâ sembolik fiyatlarla Halk Partisine temlik edil- miş veya çok dun kıymette gayrimenkul mallar- la mübadeleleri yapılmıştır.

Mecliste parti ekseriyetinin Anayasaya ve kanun'ara aykırı olarak kullanılmasından, vilâ- yet, Belediye ve Köy bütçelerinin yine aynı şe- kilde kanuna aykırı olarak tasarruf edilmesin- den, İktisadi Devlet Teşekkülleriyle Dernekle- rin maddi ve mânevi taziyik altında tutulmaların- dan, memurların kanuna uymıyan emirlerle uy- mak mecburiyetinde bırakılmalarından doğan bu gayri kanuni mal iktisabı durumunun mah- kemelerde dâva açılmak suretiyle tasfiyesine im- kân olmadığı ve dâva mevzuu olan malların bin-

lerce ve binlerce olması, zaman aşımı durumları bağıs veya teberruda bulunmaya mecbur edilenlerin milyonluk yekûna bâliğ olması bunun başlıca engeli olduğu gibi Halkevlerinin ve Halk Odalarının hukuki hiçbir şahsiyeti olmaması ve malları gasbedilen Derneklerin feshedilmiş bulunması da normal bir kazai prosedüre mâni bulunmakta olduğu ve bu şartlar dâhilinde Devlet ve Millet zararına işlenmiş olan mütevali gasıp hâdiselerinin menfaatini gasıbın elinden alarak bunlardan kurtarılabilmesi mümkün olan malları hakiki sahiplerine veya milletin müşterek mülkiyetini temsil eden Devlete iade etmek maksadiyle hazırlanan kanun teklifi yerinde görülerek maddelerin müzakeresine geçilmiştir.

Anayasa Komisyonu raporunda izah edildiği veçhile:

"Bu Mülk edinmeler ve milyonlarca liralık tahsisat almalar Anayasa hüküm ve prensiplerinin sarahaten ihlâli ile yapılmış, ezcümle Anayasamızın 70 nci maddesine dayanan cemiyet kurmak hak ve hürriyetleri, mahkeme kararı olmaksızın Hükümetin, kendi takdirine göre cemiyetleri feshedebileceği hükmünün Cemiyetler Kanununa konulması suretiyle ihlâl edildiği gibi bu hükmün suiistimaliyle, derneklere yaşamak ve mameleklerine serbesçe tasarruf etmek imkânı da bırakılmamıştır.

Diğer taraftan Anayasanın 84 ncü maddesi mucibince vergilerin yalnız Devletin umumi masrafları için sarfedilebileceği prensibi de o zamanki iktidar partisi menfaatine açıkça ihlâledilmiş ve milletin serbest intihabına dayanmaksızın Büyük Millet Meclisine, vilâyet ve belediye meclislerine ve köy ihtiyar heyetlerine gelen tâyin edilmiş ekseriyetlerle Anayasa hükümlerinin ve kanunlarının bahşettiği salâhiyetler dışında kanun ve kararlarla millet malları üzerinde gayrimeşru bir tasarruf rejimi ihdas edilmiştir.

Bu gayrimeşru tasarrufları Anayasa hükümlerine ve vatandaşların cemiyet kurmak ve onları serbestçe idame etmek haklarına uygun bir hale irca etmek ve ilerisi için aynı mahiyette suiistimalleri bertaraf etmek gibi bir maksatla, bir âmme nizamı müessesesi olarak sevk ve encümenimizce kabul edilen kanun teklifinde, Adalet Komisyonunun değiştirişini görüşmeye esas tutan komisyonumuz, mezkûr komisyonun

tanzina ettiği birinci maddeyi ibare değişikliğiyle kabul etmiştir.

İkinci madde aynı ibare değişikliği yapılmak ve madde sonuna tapu kayıtlarının hakiki sahipleri adına re'sen tashih olunacağına dair hükmün, sonuna bu husus hakkında ilgililere de keyfiyet yazı ile tebliğ olunacağına mütedair kaydın ilâvesi suretiyle kabul olunmuş ve mezkûr maddenin müzakeresi sırasında mefsuh Türkocaklarının da bu madde hükmünden istifade ederek Halk Partisine intikal etmiş olan malları otomatikman tesahup edip edemiyebilecekleri hususunda vârit olan suallere gerek teklif sahiplerinin verdiği cevapta ve gerekse konuşmaya iştirak eden milletvekillerinin serdettikleri mütalâalarda Türkocaklarının bu madde hükmünden istifade edecek durumda olmadığı izah edilmiş ve umumi kabule mazhar olmuştur.

Üçüncü, dördüncü ve beşinci maddeler değişiklikle ve altıncı madde Adalet Komisyonunun değiştiriş veçhile aynen kabul edilmiştir.

Yedinci madde, bu tasarruğun 3 ncü maddesiyle Devlete intikal eden malların, siyasi dernekler dışında benzeri derneklere veya evvelki tüzel kişinin gâyesine taallük ettiği hukuku âmme müesseselerine, temlik suretiyle değil, intifa hakkının bedelsiz olarak tahsis edilmesi ve bu tahsis işleri için konulan müddetin iki sene olarak tadili suretiyle kabul edilmiştir.

Sekizinci madde aynen ve dokuzuncu madde de ibare değişikliği yapılmak suretiyle kabul edilmiştir.

Adalet Komisyonunun kabul ettiği 10 ncü madde; bu kanunla iadeye tâbi tutulan gayrimenkullerin tahliye ve teslimi için kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay olan müddet, gerek tapu tescil muamelelerinin ikmalî ve gerek gayrimenkuller şağillerinin kendileri için bir yer tedariki imkânlarını göz önünde bulundurularak komisyonumuzca gayrikâfi görülmüş olmakla bir aylık müddet üç ay olarak uzatılmak suretiyle 11 ve 12 nci maddeler Adalet Komisyonunun değiştiriş veçhile ve 13 ncü madde yedinci maddede yapılan değişikliğe mütenazır olarak yapılan tadille kabul edilmiştir.

Teklifin 6 ncü maddesi gereğince temlik edilen gayrimenkullerin kayıtları evvelce takdir edilen bedel ödenmek suretiyle eski sahipleri adına tashih olunacağına göre Hazine lehine tes-

cili yapılacak malların bedellerini karşılamak maksadiyle bir geçici maddenin teklife ilâvesi komisyonumuzca uygun görülmüş, 14 ve 15 nci maddeler teklif veçhile aynen kabul edilmiştir.

Siyasi faaliyetin her hangi bir parti için bir mali istismar mevzuu olmasını önleyecek olan bu kanun teklifi yukarda arzolanduğu üzere maddelerde yapılan değişikliklerle komisyonumuzca kabul olunmuş ve Kamutayın onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulmuştur.

Başkan Y. Sözcü Kâtip

Bursa Çanakkale
H. Şaman E. Kalafat

Afyon Karahisar Ankara
10 neu maddedeği müddete M. Bayramoğlu
ait söz hakkım mahfuz kal-

mak kaydiyle
A. Vesiroğlu

Antalya Aydın
10 neu maddedeği müddete E. Menderes
ait söz hakkım mahfuz kal-

mak kaydiyle
A. Sarıoğlu

Bursa
F. Çelikbaş
Diyarbaakır
M. Ekinci
İstanbul
A. H. Başar

İzmir
B. Bilgin

Konya
10 neu maddedeği müddete
ait söz hakkım mahfuz kal-

mak kaydiyle
M. A. Ülgen

Seyhan
Dr. S. Barı

Tokad
10 neu maddedeği müddete
ait söz hakkım mahfuz kal-
mak kaydiyle
S. Atanç

Çanakkale
K. Akmanlar
Eskişehir
A. Potuoğlu
İstanbul

10 neu maddedeği müddete
ait söz hakkım mahfuz kal-
mak kaydiyle

C. Türkgeldi

Kırklareli
Ş. Bakay

Ordu
R. Aksoy

Sivas
H. İmre

Trabzon
S. F. Kalaycıoğlu

1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025

1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025

1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025

MANİSA MİLLETVEKİLİ REFİK ŞEVKET
İNCE VE 7 ARKADAŞININ TEKLİFİ

Resmî Daire ve müesseselerin siyasi partilere bedelsiz mal devir edemeyeceklerine ve bu daire ve müesseselerle münfesiher derneklere ait olup siyasi partilere terkedilmiş olan gayrimenkul mallarla bu partiler tarafından genel menfaatler için yaptırılmış olan binaların sahiplerine ve Hazineye iadesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — Genel, katma ve özel bütçeli daireler, belediyelerle köyler ve İktisadi Devlet Teşekkülleri ve müesseseleriyle sermayesinin yarısından fazlası Devlet veya âmmeh hükmi şahısları tarafından temin edilen müesseselerle umum menfaatine hâdim dernekler hiçbir suretle siyasi partilere bedelsiz menkul veya gayrimenkul mal terk ve teberru edemez veya bu malların intifasını bedelsiz olarak tahsis eyliyemezler ve umumi hükümler dışında bu partilere satışta bulunamazlar.

MADDE 2. — Genel, katma ve özel bütçeli daireler, belediyelerle köyler ve İktisadi Devlet Teşekkülleri ve müesseseleri tarafından veya umurun menfaatine hâdim derneklerden siyasi partilere bedelsiz terkedilmiş olan gayrimenkul mallar evvelki kayıt sahiplerine iade ve tapu kayıtları bunlar adına re'sen tashih olunur.

MADDE 3. — İkinci maddenin dışında kalıp da halkevi olarak inşa edilmiş veya inşa edilmekte bulunan veya 1 Mart 1950 tarihinde kısmen veya tamamen halkevi olarak kullanılmış veya her hangi bir sosyal ve âmmeh hizmeti için kullanma gayesiyle halktan toplanan teberru ve bedeni yardımlarla inşa edildiği halde maksatla-

ANAYASA KOMİSYONU DEĞİŞTİRİŞİ

Resmî daire ve müesseselerin siyasi partilere bedelsiz mal devredemeyeceklerine ve bu daire ve müesseselerle münfesiher derneklere ait olup siyasi partilere terkedilmiş olan gayrimenkul mallarla bu partiler tarafından genel menfaatlar için yaptırılmış olan binaların sahiplerine ve Hazineye iadesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — Teklif sahiplerinin birinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Teklif sahiplerinin ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Teklif sahiplerinin üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MALİYE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Resmî daire ve müesseselerin siyasi partilere bedelsiz mal devredemeyeceklerine ve bu daire ve müesseselerle münfesh derneklere ait olup iyasi partilere terkedilmiş olan gayrimenkul mallarla bu partiler tarafından genel menfaatler için yaptırılmış olan binaların sahiplerine ve Hazine iadesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — Teklifin birinci madesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Teklifin ikinci madesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — İkinci maddenin dışında kalıp da Halkevi olarak kullanılmış veya inşa edilmekte bulunan veya 1 Mart 1950 tarihinde kısmen veya tamamen halkevi olarak kullanılmış veya her hangi bir sosyal ve âmme hiz-

ADALET KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Resmî daire ve müesseselerin siyasi partilere bedelsiz mal devredemeyeceklerine ve bu daire ve müesseselerle münfesh derneklere ait olup siyasi partilere terkedilmiş olan gayrimenkul mallarla bu partiler tarafından genel menfaatler için yaptırılmış olan binaların sahiplerine ve Hazineye iadesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — Genel, katma ve özel bütçeli dairelerle belediyeler, köyler ve İktisadi Devlet Teşekkülleri ve müesseseleriyle sermayesinin yarısından fazlası Devlet veya âmme hükmi şahısları tarafından temin edilen müesseseler ve umumun menfaatine hadim dernekler hiçbir suretle siyasi partilere bedelsiz menkul ve gayrimenkul mal terk ve teberru veya bu malların intifamı bedelsiz olarak tahsis edilemezler ve bağlı oldukları hükümler dışında satış yapamazlar.

MADDE 2. — Genel, katma ve özel bütçeli dairelerle belediyeler, köyler ve İktisadi Devlet Teşekkülleri ve müesseseleri tarafından veya umumun menfaatine hadim derneklerden siyasi partilere bedelsiz terkedilmiş olan gayrimenkul malar evvelki kayıt sahiplerine iade ve tapu kayıtları bunlar adına re'sen tashih olunur.

MADDE 3. — Maddenin dışında kalıp da halkevi olarak inşa edilmiş veya edilmekte bulunan veya 1 Mart 1950 tarihine kadar kısmen veya tamamen halk evi olarak kullanılmış veya her hangi bir sosyal ve âm-

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Resmî daire ve müesseselerin siyasi partilere bedelsiz mal devredemeyeceklerine ve bu daire ve müesseselerle münfesh derneklere ait olup siyasi partilere terkedilmiş olan gayrimenkul mallarla bu partiler tarafından genel menfaatler için yaptırılmış olan binaların sahiplerine ve Hazineye iadesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — Genel, katma ve özel bütçeli dairelerle belediyeler, köyler ve İktisadi Devlet Teşekkülleri ve müesseseleriyle sermayesinin yarısından fazlası Devlet veya âmme hükmi şahısları tarafından temin edilen müesseseler ve umumi menfaatlere hadim dernekler hiçbir suretle siyasi partilere bedelsiz menkul ve gayrimenkul mal terk ve teberru veya bu malların intifamı bedelsiz olarak tahsis edilemezler ve bağlı oldukları hükümler dışında satış yapamazlar.

MADDE 2. — Genel, katma ve özel bütçeli dairelerle belediyeler, köyler ve İktisadi Devlet Teşekkülleri ve müesseseleri tarafından veya umumi menfaatlere hadim derneklerden siyasi partilere bedelsiz terkedilmiş olan gayrimenkul malar evvelki kayıt sahiplerine iade ve tapu kayıtları bunlar adına re'sen tashih olunarak ilgililere yazı ile tebliğ edilir.

MADDE 3. — İkinci maddenin dışında kalıp da Halkevi olarak inşa edilmiş veya inşa edilmekte bulunan veya 1 Mart 1950 tarihine kadar kısmen veya tamamen Halkevi olarak kullanılmış veya her hangi bir

Teklif

Any. K.

rına uygun bir şekilde kullanılmıyarak bir siyasi parti namına tescil edilmiş bulunduğu il veya ilçe idare kurulları tarafından tesbit edilmiş olan gayrimenkullerin kayıtları Devlet adına tashih olunur.

Halk odası olarak inşa edilmiş veya edilmekte bulunan veya bu adla kısmen veya tamamen kullanılmakta olan gayrimenkuller, buldukları yerlerin tüzel kişilikleri adına re'sen tescil ve tapulu olanların kayıtları bu kişiler adına tashih olunur.

MADDE 4. — İkinci maddede yazılı daire ve müesseselerin siyasi partilere bedelsiz olarak terketmiş oldukları arsa, bahçe, tarla, harman yeri gibi musakkaf olmıyan gayrimenkul mallar üzerinde siyasi partiler tarafından üçüncü maddedeki maksat dışında kullanılmak üzere bina yapılmış ise bu yerlerin arsa ve bina kıymetleri beşinci maddede gösterilen heyet tarafından takdir edilerek bu kıymetlere göre şuyulandırılır.

Arsa kıymeti ikinci maddeye göre iade edilen ve arsanın eski sahibi olan daire ve müessesenin hissesini ve bina kıymeti de siyasi partinin hissesini teşkil eder ve bu hisseler göre Tapu dairelerinde adlarına tescilleri yapılır.

MADDE 5. — Her il veya ilçe merkezindeki en yüksek dereceli hukuk yargıcının seçeceği üç yeminli bilirkişiden mürekkep bir heyet tarafından dördüncü maddede belirtilen yerler-

MADDE 4. — Teklif sahiplerinin dördüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Teklif sahiplerinin beşinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Mal. K.

meti için kullanma gayesiyle kısmen veya tamamen halktan toplanan teberrü ve bedenî yardımlarla inşa edildiği halde maksatlarına uygun bir şekilde kullanılmıyarak bir siyasi parti namına tescil edilmiş bulunduğu il veya ilçe idare kurulları tarafından tesbit edilmiş olan gayrimenkullerin kayıtları Devlet adına tashih olunur.

Halkodası olarak inşa edilmiş veya edilmekte bulunan veya bu adla kısmen veya tamamen kullanılmakta olan gayrimenkuller, buldukları yerlerin tüzel kişilikleri adına re'sen tescil ve tapulu olanların kayıtları bu kişiler adına tashih olunur.

MADDE 4. — Teklifin dördüncü madesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Mahallin hukuk dâvalarına bakan en yüksek dereceli yargıcın seçerek yemin ettireceği üç bilirkişiden mürrek-

Ad. K.

me hizmeti için kullanma gayesiyle kısmen veya tamamen halktan toplanan, teberru ve bedenî yardımlarla inşa edildiği halde bir siyasi parti namına tescil edilmiş bulunduğu il veya ilçe idare kurulları tarafından tesbit edilmiş olan gayrimenkullerin kayıtları Devlet adına tashih olunur.

Halkodası olarak inşa edilmiş veya edilmekte bulunan veya bu adla kısmen veya tamamen kullanılmakta olan gayrimenkuller buldukları köy veya belediyeler adına re'sen tescil ve tapulu olanların kayıtları bunlar adına tashih olunur.

MADDE 4. — İkinci maddede yazılı daire ve müesseselerin siyasi partilere bedelsiz olarak terketmiş oldukları arsa, bahçe, tarla, harman yeri gibi musakkaf olmıyan gayrimenkul mallar üzerinde siyasi partiler tarafından 3 ncü maddedeki maksat dışında kullanılmak üzere bina yapılmış ise bu yerlerin arsa ve bina kıymetleri 5 nci maddede gösterilen heyet tarafından takdir edilerek bu kıymetlere göre şuyulandırılır.

Arsa kıymeti ikinci maddeye göre iade edilen ve arsanın eski sahibi olan daire ve müessesenin hissesini ve bina kıymeti de siyasi partinin hissesini teşkil eder ve bu hisselerine göre tapu dairelerince adlarına tescilleri yapılır.

MADDE 5. — Mahallin hukuk dâvalarına bakan yargıcın seçerek yemin ettireceği üç bilirkişiden teşkil olunacak bir

B. K.

sosyal maksat veya âmme hizmeti için kullanma gayesiyle kısmen veya tamamen halktan toplanan teberru ve bedenî yardımlarla inşa edildiği halde bir siyasi parti namına tescil edilmiş bulunduğu il veya ilçe idare kurulları tarafından tesbit edilmiş olan gayrimenkullerin kayıtları Devlet adına re'sen tashih olunarak ilgililere yazı ile tebliğ edilir.

Halk odası olarak inşa edilmiş veya edilmekte bulunan veya bu adla kısmen veya tamamen kullanılmakta olan gayrimenkuller buldukları köy veya belediyeleri adına re'sen tashih olunarak ilgililere yazı ile tebliğ edilir.

MADDE 4. — İkinci maddede yazılı daire, müessese ve tüzel kişilerin siyasi partilere bedelsiz olarak terketmiş oldukları arsa, bahçe, tarla, harman yeri gibi musakkaf olmıyan gayrimenkul mallar üzerinde siyasi partiler tarafından 3 ncü maddedeki maksat dışında kullanılmak üzere bina yapılmış ise bu yerlerin arsa ve bina kıymetleri 5 nci maddede gösterilen heyet tarafından takdir edilerek bu kıymetlere göre şuyulandırılır.

Arsa kıymeti ikinci maddeye göre iade edilen ve arsanın eski sahibi olan daire ve müessesenin hissesini ve bina kıymeti de siyasi partinin hissesini teşkil eder. Ve bu hisselerine göre tapu dairelerince adlarına tescilleri yapılır.

MADDE 5. — Mahallin hukuk dâvalarına bakan en yüksek dereceli yargıcının seçerek yemin ettireceği üç bilirkişiden

Teklif

Any. K.

le binalara inşa tarihlerindeki rayiçleri nazarı dikkate alınarak ayrı ayrı kıymetler tesbit ve yargıç tarafından alâkâlılara tebliğ olunur. Alâkâlıların tebliğden itibaren 15 gün zarfında mezkûr yargıç nezdinde itiraza hakları vardır.

Tebliğ masrafları ve bu heyetin gündelikleri ve zaruri masrafları Harcırah Kararname ve Kanunu hükümlerine göre adlarına tashih yapılan daireler tarafından ödenir.

MADDE 6. — Genel, katma ve özel bütçeli daire ve belediyelerle köylerin zamanlarında mer'i kanun hükümlerine aykırı olarak bedel takdiri suretiyle siyasi partilere temlik ettikleri gayrimenkul malların kayıtları evvelce takdir edilen bedel ödenmek suretiyle eski sahipleri adına tashih olunur. Trampalar da bu hükme tâbidir.

MADDE 7. — Her hangi bir tüzelkişiliğin malı iken bedelsiz olarak siyasi partilerin mülkiyetine geçirilmiş olan gayrimenkul mallar, bu tüzel kişilik mevcut ise adına, değil ise Devlet adına tescil edilir. Bu suretle Devlete intikal eden mallarla üçüncü madde gereğince Devlete intikal eden malları siyasi dernekler dışında benzeri derneklere veya evvelki tüzel kişiliğin gaysinin taallük ettiği hukuku âmme müesseselerine kanunun meriyetinden itibaren bir sene içinde kısmen veya tamamen parasız vermeye Bakanlar Kurulu yetkilidir. Ancak bu derneklerin infisahları halinde kendilerine verilen bu mallar tekrar Devlete intikal eder.

MADDE 6. — Teklif sahiplerinin altıncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Teklif sahiplerinin yedinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Mal. K.

kep bir heyet tarafından dördüncü maddede belirtilen yerlerle binalara inşa tarihlerindeki rayiçleri nazarı dikkate alınarak ayrı ayrı kıymetler tesbit ve yargıç tarafından alâkalılara tebliğ olunur. Alâkahıların tebliğden itibaren on beş gün zarfında mezkûr yargıç nezdinde itiraza hakları vardır.

MADDE 6. — Teklifin altıncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Teklifin yedinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Ad. K.

heyet tarafından 4 ncü maddede belirtilen yerlerle binaların kıymetleri; binanın inşa edildiği tarihteki rayiç nazarı dikkate alınmak suretiyle ayrı ayrı tesbit ve alâkahılara tebliğ olunur.

Tebliğ tarihinden itibaren 15 gün zarfında alâkahıların kıymete itiraz hakları vardır.

İtiraz, şifahi muhakeme usulüne tevfikan yargıç tarafından umumi hükümler dairesinde tetkik edilerek hükme bağlanır.

MADDE 6. — Genel, katma ve özel bütçeli daire ve belediyelerle köylerin, zamanlarında mer'î kanun hükümlerine aykırı olarak bedel takdiri suretiyle siyasi partilere temlik ettikleri gayrimenkul malların kayıtları evvelce takdir edilen bedel ödenmek suretiyle eski sahipleri adına tashih olunur. Trampalar da bu hükme tâbidir.

MADDE 7. — Her hangi bir tüzelkişinin malı iken bedelsiz olarak siyasi partilerin mülkiyetine geçirilmiş olan gayrimenkul mallar, bu tüzelkişi mevcut ise adına, değil ise Devlet adına tescil edilir. Bu suretle Devlete intikal eden mallarla 3 ncü madde gereğince Devlete geçen malların siyasi dernekler dışında benzeri derneklere veya evvelki tüzel kişinin gayesine taallük ettiği hukuku âmme müesseselerine bu kanunun meriyetinden itibaren bir sene içinde kısmen veya tamamen parasız vermeye Bakanlar Kurulu yetkilidir. Ancak bu derneklerin fesih veya ifisahları halinde kendilerine ve

B. K.

teşkil olunacak bir heyet tarafından 4 ncü maddede belirtilen yerlerle binaların kıymetleri; binanın inşa edildiği tarihteki rayiç nazarı dikkate alınmak suretiyle ayrı ayrı tesbit ve alâkahılara tebliğ olunur.

Tebliğ tarihinden itibaren 15 gün zarfında alâkahıların kıymete itiraz hakları vardır.

İtiraz, şifahi muhakeme usulüne tevfikan yargıç tarafından umumi hükümler dairesinde tetkik edilerek hükme bağlanır.

MADDE 6. — Adalet Komisyonunun 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Her hangi bir tüzel kişinin malı iken bedelsiz olarak siyasi partilerin mülkiyetine geçirilmiş olan gayrimenkul mallar, bu tüzel kişi mevcut ise adına, değil ise Devlet adına tescil edilir. Bu suretle Devlete intikal eden mallarla 3 ncü madde gereğince Devlete geçen malların siyasi dernekler dışında benzeri derneklere veya evvelki tüzel kişinin gayesine taallük ettiği hukuku âmme müesseselerine bu kanunun meriyetinden itibaren iki sene içinde kısmen veya tamamen parasız intifa hakkını tahsise Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Teklif

Any. K.

MADDE 8. — Bu kanunun hükümlerine göre eski sahipleri adlarına tescil olunacak gayrimenkul malların kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar olan vergileri siyasi partilere aittir.

Bu gayrimenkul mallar siyasi partiler tarafından kiraya verilmiş ve bu kanunun meriyet tarihinden sonraki zamanlara ait kiralar peşin alınmış ise bu kiraların kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonraki zamana ait olan miktarlarını siyasi partiler eski sahiplerine bir ay içerisinde iadeye mecburdurlar. Bu müddet zarfında ödemedikleri takdirde bu bedeller üzerinden siyasi partilerin diğer gayrimenkullerine üç ay içerisinde kanuni ipotek tesis ettirmeye gayrimenkul kayıtları adlarına tashih edilen daireler ve tüzel kişiler mecburdurlar.

Bu kanuna göre Devlete veya eski sahiplerine iadesi lâzımgelen gayrimenkullerden 1 Mart 1950 tarihinden sonra siyasi partiler tarafından satılmış olanlarını satış bedelleri de bu hükümler dairesinde sahiplerine iadeye tâbi tutulur.

MADDE 9. — Tashiha tescilleri yapılan gayrimenkuller üzerinde üçüncü şahısların alacaklarından dolayı konulmuş olan haciz ve ipotekler hükmü mahfuzdur.

Ancak gayrimenkul kayıtları adlarına tashih edilmiş olanlar siyasi partilerden vâdesi gelmiş veya gelmemiş bulunsun, bir ay içinde üçüncü şahıslara olan borçların ödenmesini veya başka bir teminat göstererek haciz ve ipotek kayıtlarının naklini yazı ile talebederler.

Siyasi partiler bir ay içerisinde bu talebi yerine getirmedikleri takdirde gayrimenkulü

MADDE 8. — Teklif sahiplerinin sekizinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Teklif sahiplerinin dokuzuncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Mal. K.

MADDE 8. — Teklifin sekizinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Tashihaen tes-cilleri yapılan gayrimenkuller üzerinde üçüncü şahısların alacaklarından dolayı konulmuş olan haciz ve ipotekler hükmü mahfuzdur.

Ancak gayrimenkul kayıtları adlarına tashih edilmiş olanlar siyasi partilerden vâdesi gelmiş veya gelmemiş bulunsun, bir ay içinde üçüncü şahıslara olan borçların ödenmesini veya baş-

Ad. K.

rilen mallar tekrar Devlete intikal eder.

MADDE 8. — Bu kanunun hükümlerine göre eski sahipleri adlarına tescil olunacak gayrimenkul malların kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar olan vergileri siyasi partilere aittir.

Bu gayrimenkul mallar siyasi partiler tarafından 1. VII. 1951 tarihinden evvel kiraya verilmiş ve bu kanunun meriyeti tarihinden sonraki zamanlara ait kiralar peşin alınmış ise bu kiraların kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonraki zamana ait olan miktarlarını siyasi partiler eski sahiplerine bir ay içinde iadeye mecburdurlar. Bu müddet zarfında ödemedikleri takdirde bu bedeller üzerinden siyasi partilerin diğer gayrimenkullerine üç ay içerisinde kanuni ipotek tesis ettirmeye gayrimenkul kayıtları adlarına tashih edilen daireler ve tüzel kişiler mecburdurlar.

Bu kanuna göre Devlete veya eski sahiplerine iadesi lâzım gelen gayrimenkullerden 1 Mart 1950 tarihinden sonra siyasi partiler tarafından satılmış hükümler dairesinde sahiplerine iadeye tâbi tutulur.

MADDE 9. — Tashihaen tes-cilleri yapılan gayrimenkuller üzerinde üçüncü şahısların alacaklarından dolayı konulmuş olan haciz ve ipotekler hükmü mahfuzdur.

Ancak gayrimenkul kayıtları adlarına tashih edilmiş olanlar siyasi partilerden vâdesi gelmiş veya gelmemiş bulunsun, bir ay içinde üçüncü şahıslara olan borçların ödenmesini veya

B. K.

MADDE 8. — Adalet Komisyonunun 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Tashihaen tes-cilleri yapılan gayrimenkuller üzerinde üçüncü şahısların alacaklarından dolayı konulmuş olan haciz ve ipotekler hükmü mahfuzdur.

Ancak gayrimenkul kayıtları adlarına tashih edilmiş olanlar siyasi partilerden vâdesi gelmiş veya gelmemiş bulunsun, üçüncü şahıslara olan borçların bir ay içinde öden-

Teklif

Any. K.

geri almış olan daire ve tüzel kişiler, üçüncü şahsın haciz veya rehinli alacağını deruhde ederek onun yerine kaim olurlar ve borcun ödenmesini beklemeksizin haciz veya ipotekli alacak miktarında siyasi partilerin diğer gayrimenkulleri üzerinde kanuni ipotek tesis ettirirler.

MADDE 10. — Bu kanunla iadeye tâbi tutulan gayrimenkulleri kısmen veya tamamen işgal eden siyasi partiler bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay zarfında bunları tahliye ve teslim mecburdurlar.

Üçüncü şahıslar hakkında umumi hükümler mahfuzdur.

MADDE 11. — Devlete intikal eden halkevi ve halkodalarının menkul bilûmum eşyası bu kanunun tatbikına munhasır olmak üzere mütemim cüz'ü hükmündedir.

Bu kanunun birinci maddesinde yazılı tüzel

MADDE 10. — Teklif sahiplerinin onuncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Devlete intikal eden halkevi-leri ile tüzel kişiler namına tescil ve kayıtları tashih edilen halkodalarının içindeki menkul eşya yeni sahiplerinin mülkiyetine geçer.

Bu kanunun birinci maddesinde yazılı tüzel

Mal. K.

ka bir teminat göstererek haciz ve ipotek kayıtlarının naklini yazı ile talep ederler.

Siyasi partiler bir ay içerisinde bu talebi yerine getirmedikleri takdirde gayrimenkulü geri almış olan daire ve tüzel kişiler, üçüncü şahsın haciz veya rehinli alacağını deruhte ederek onun yerine kaim olurlar ve borcun ödenmesini beklemeksizin haciz veya rehinli alacak miktarında siyasi partilerin diğer gayrimenkulleri üzerinde kanuni ipotek tesis ettirirler.

MADDE 10. — Tezkin-10 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Anayasa Komisyonunun 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Ad. K.

başka bir teminat göstererek haciz ve ipotek kayıtlarının naklini yazı ile talep ederler.

Siyasi partiler bir ay içerisinde bu talebi yerine getirmedikleri takdirde gayrimenkulü geri almış olan daire ve tüzel kişiler, üçüncü şahsın haciz veya rehinli alacağını deruhte ederek onun yerine kaim olurlar ve borcun ödenmesini beklemeksizin haciz veya rehinli alacak miktarında siyasi partilerin mallarını haciz veya gayrimenkulleri üzerinde kanuni ipotek tesis ettirirler.

MADDE 10. — Bu kanunla iadeye tâbi tutulan gayrimenkulleri kısmen veya tamamen işgal eden siyasi partiler bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay zarfında bunları tahliye ve teslim mecburdurlar.

Bu mecburiyet yerine getirilmediği takdirde mahallin en büyük idare âmiri tarafından gayrimenkul bir hafta zarfında tahliye ettirilir.

1 . VII . 1951 tarihinden sonra yapılmış kira mukaveleleri ve sair anlaşmalar, tapuya şerhedilmiş olsun veya olmasın; yeni malike karşı hükümsüz olup bu gayrimenkuller hakkında dahi yukarıki fıkralar hükmü uygulanır.

Ancak kiracıların kira bedelleri sebebiyle siyasi partiler aleyhine dâva açmak hakkı mahfuzdur.

MADDE 11. — Devlete itikal eden halkevleri ile tüzel kişiler namına teşcil ve kayıtları tashih edilen halkodalarının içindeki eşya yeni sahiple-

B. K.

mesini veya başka bir teminat göstererek haciz ve ipotek kayıtlarının naklini yazı ile talep ederler.

Siyasi partiler bir ay içerisinde bu talebi yerine getirmedikleri takdirde gayrimenkulü geri almış olan daire müesese ve tüzel kişiler, üçüncü şahsın haciz veya rehinli alacağını deruhte ederek onun yerine kaim olurlar ve borcun ödenmesini beklemeksizin haciz veya rehinli alacak miktarında siyasi partilerin mallarını haciz veya gayrimenkulleri üzerinde kanuni ipotek tesis ettirirler.

MADDE 10. — Bu kanunla iadeye tâbi tutulan gayrimenkulleri kısmen veya tamamen işgal eden siyasi partiler bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay zarfında bunları tahliye ve teslim mecburdurlar.

Bu mecburiyet yerine getirilmediği takdirde mahallin en büyük idare âmiri tarafından gayrimenkul bir hafta zarfında tahliye ettirilir.

1 . VII . 1951 tarihinden sonra yapılmış kira mukaveleleri ve sair anlaşmalar, tapuya şerhedilmiş olsun veya olmasın; yeni malike karşı hükümsüz olup bu gayrimenkuller hakkında dahi yukarıki fıkralar hükmü uygulanır.

Ancak kiracıların kira bedelleri sebebiyle siyasi partiler aleyhine dâva açmak hakkı mahfuzdur.

MADDE 11. — Adalet Komisyonunun 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklif

kişiler dışında kalanlar tarafından halkevlerine teberru veya vasiyet suretiyle intikal eden menkul eşya alâkalı siyasi partinin talebi üzerine bu partiye verilir.

MADDE 12. — Bu kanun hükümlerine göre yapılacak tashih ve tescillerden hiçbir Harç ve Damga ve diğer resimler alınmaz.

MADDE 13. — Bu kanunun 7 nci ve 11 nci maddeleri gereğince Devlete intikal eden mallardan mezkûr maddeler dışında kalanlarının idare sureti bir talimatname ile tâyin edilir.

Any. K.

kişiler dışında kalanlar tarafından halkevlerine teberru veya vasiyet suretiyle intikal eden menkul eşya alâkalı siyasi partinin talebi üzerine bu partiye verilir.

MADDE 12. — Teklif sahiplerinin on ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Bu kanunun yedinci ve on birinci maddeleri gereğince Devlete intikal eden mallardan mezkûr maddeler dışında kalanlarının idare sureti Bakanlar Kurulunca tesbit edilecek esaslar dâhilinde tanzim olunur.

Mal. K.

Ad. K.

B. K.

rinin mülkiyetine geçer.

Bu kanunun birinci maddesinde yazılı tüzel kişiler dışında kalanlar tarafından halkevlerine veya odalarına teberru veya vasiyet suretiyle intikal eden eşya alâkalı siyasi parti-nin talebi üzerine bu partiye verilir.

MADDE 12. — Bu kanun hükümlerine göre yapılacak tashih ve tescillerle diğer bilûmum muamelelerden hiçbir harç ve damga resmi ve diğer resimler alınmaz.

MADDE 13. — Bu kanunun 7 nci ve 11 nci maddeleri gereğince Devlete intikal eden mallardan mezkûr maddeler dışında kalanlarının idare sureti Bakanlar Kurulunca düzenlenecek bir talimatname ile tâyin edilir.

MADDE 12. — Bu kanun hükümlerine göre yapılacak tashih ve tescillerle diğer bilûmum muamelelerden hiçbir harç ve Damga Resmi ve diğer resimler alınmaz.

MADDE 13. — Bu kanunun 7 nci ve 11 nci maddeleri gereğince Devlete intikal eden mallardan her hangi bir tüzel kişiye verilmiş olanların dışında kalanlarının idare sureti Bakanlar Kurulunca tesbit edilecek esaslar dâhilinde tanzim olunur.

MADDE 12. — Adalet Komisyonunun 12 nci maddesi ay-nen kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Bu kanunun 7 nci ve 11 nci maddeleri gereğince Devlete intikal eden mallardan her hangi bir tüzelkişi ve âmme hükmi şahıslarına intifa hakkı tahsis edilmiş olanların dışında kalanlarının idare sureti Bakanlar Kurulunca tesbit edilecek esaslar dâhilinde tanzim olunur.

GEÇİCİ MADDE — Bu kanunun 6 nci maddesi gereğince Hazine tarafından siyasi partilere ödenmesi gereken bedelleri karşılamak üzere 1951 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 işaretli cetvelin İstatistik Genel Müdürlüğü kısmının 459 neu (Makine fişi satınalma giderleri) bölümünden 20.000 lira ve A/2 işaretli cetvelin Tarım Bakanlığı kısmının 907 nci bölümünün 3 nü (Mevcutlara ilâveten alınacak makine ve araçlar karşılığı) maddesinden de 80.000 lira olmak üzere ceman 100.000 lira tenzil edilerek A/1 işaretli cetvelin Maliye Bakanlığı kısmında (Özel kanunu gereğince siyasi partilerden geri alınan gayrimenkul mallar

MADDE 14. — Bu kanun yayını tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 15. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MADDE 14. — Teklif sahiplerinin on dördüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15. — Teklif sahiplerinin on beşinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Mal. K.

MADDE 14. — Teklifin 14 n-cü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15. — Teklifin 15 n-ci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Ad. K.

MADDE 14. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 15. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

B. K.

için ödenecek bedel karşılığı) adıyla yeniden açılan 482 nci bölüme olağanüstü ödenek olarak aktarılmıştır.

MADDE 14. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 15. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.